

Academicianul Gheorghe Duca - Omul care a depășit timpul

Andrei GALBEN, rector ULIM, academician

Natura și societatea au îmbogățit comunitatea limară cu diverse personalități notorii, nobile, capabile să impulsioneze, genereze, creeze, cât și mediocrități. Este o creație perpetuă a naturii și societății. Fiecare din fapăturile realizate de natură și societate, încă la naștere, sunt programați eventual genii, însă ei pot deveni persoane geniale, dacă, la rândul lor s-au dezvoltat în condiții deosebite. Printre cei, care au avut posibilitatea să savureze din acest rod, este Domnul Gheorghe Duca, președintele Academiei de Științe a Republicii Moldova.

Anume de aceea, Domnia Sa, nu este o personalitate ordinară. El se deosebește radical de contemporanii săi. Aceste calități nu sunt întâmplătoare, ele au fost impulsionate de mai multe izvoare de alimentare. În primul rând, genetic, a preluat calități deosebite, moștenite de la bunei și străbunei. Aceștia, atât pe linia paternă cât și pe cea maternă, au fost pentru societățile anterioare, printre cei mai avansați, fiind un exemplu pentru contemporani.

" În al doilea rând, părinții de asemenea au fost persoane deosebite, pedagogi de vocație, iar tatăl, Grigore Duca, pedagog emerit al RSSM, experiența căruia fusese un model pentru comunitatea intelectuală din regiune.

În al treilea rând, o influență de excepție a avut-o asupra procesului de constituire intelectuală a Domnului Gheorghe Duca, generația de intelectuali și savanți, pe linia maternă a dinastiei Țăbârnă. Calitățile dinastiei Țăbârnă, pur și simplu, au influențat benefic, nu numai la conținutul valorilor spirituale și naționale incomensurabile, cât și la constituirea personalității descendentului acestui neam de excepție. De la dinastia Țăbârnă, a moștenit omenia, cumsecădenia, responsabilitatea și calitatea de sacrificiu pentru profesie.

În al patrulea rând, pe linia genealogică paternă, a fost alimentat cu calități deosebite, acestea, ulterior, deja la etapa maturității, s-au transformat în abilități manageriale selecte.

În al cincilea rând, a început activitatea postuni-versitară, fiind avansat în diferite funcții fără sprijinul celor mari și puternici, ci datorită doar competențelor care îl însoțeau. Pe parcursul anilor, a fost înzestrat și cu alte valori complementare, care împreună cu cele menționate, l-au evidențiat ca personalitate notorie.

De când l-am cunoscut, dar l-am cunoscut din anii studenției: dintotdeauna era în căutarea unor activități menite să-l individualizeze. Nu am avut activități comune, decât doar o inițiere tangențială. În primii ani de fondare a ULIM-ului. Fiecare din noi a avut viziunea sa, drumul său și conceptul propriu despre viață. Indirect, ne-am complimentat reciproc. L-am apreciat, îl apreciez și în continuare îl voi aprecia pentru ceea ce a realizat. Nu totdeauna, am fost de acord cu anumite concepții pe care le promovam, fiecare separat. Niciodată nu am devenit jertfe a mentalității basarabene - invidie sau intrigă, ci invers, am căutat să ne susținem. Au fost timpuri pe când. Domnia Sa, activa în funcție de președinte al Comisiei Parlamentare pentru Știință, Cultură și Educație, eu subsemnatul, în calitate de simplu alegător și cadru didactic, am publicat un material critic, în mass-media despre lacunele din legislația educațională, contradicțiile și imperfecțiunea normei de drept în învățământ, la care, în virtutea respectului pe care l-am menținut,

Dânsul s-a dovedit a fi mai atent, răspunzându-mi la criticele din materialul în cauză, nu la direct, ci prin intermediul ministrului Educației de atunci. Important este să fii capabil să recunoști greșeala, dar și mai important este ca să o înlături, pentru a continua să crezi și să generezi.

Acest deziderat. Domnul academician Gheorghe Duca a izbutit să-l utilizeze relativ reușit.

Pentru a demonstra locul și rolul unei persoane în societate, trebuie să-l plasezi în spațiu și în timp. Să încercăm să ne conducem de această idee, avându-l drept model pe Domnul Gheorghe Duca, doar în perioada alegerii în funcția de președinte al Academia de Științe. Cunosco foarte bine stilul, modul și capacitățile Academiei de Științe, nu din auzite, ci din interior. Am făcut studiile la Aspirantura din această instituție științifică, am susținut prima și a doua teză, în cadrul Academiei de Științe. Să-mi fie iertată observația, dar pe atunci, ca și în prezent, majoritatea colaboratorilor erau doar consumatori de valori materiale, cu dificultate realizau planul cercetărilor științifice, care nu constituiau nici pe departe o valoare științifică. Chiar și în situația când o mare parte din aceștia nu realizau volumul cercetărilor științifice, continuau să fie salariați. Cei de la Academia de Științe, au fost și continuă, în mare parte să constituie o castă care trăiește cu mediul său și lumea sa. Majoritatea din ei nu pot fi antrenați în procesul activității universitare, deoarece nu au aceste abilități, nu realizează pentru societate, ci doar pentru sine. Se mulțumesc cu ceea ce obțin, fără a depune eforturi substanțiale. Alegerea în fruntea Academiei de Științe a Domnului academician Gheorghe Duca, le-au permis să obțină salarii și condiții de muncă deosebite, dar cu mare regret, nu sunt capabili să se ridice la nivelul contemplării științifice a valoare supremă a societății, iar mulți chiar nu doresc să depună eforturi, astfel să-l sprijine pe Domnul președinte în promovarea ideilor sale nobile, atât de importante pentru prezentul și viitorul poporului și țării pe nume Republica Moldova.

Nu este nici o taină, dacă spunem că până la venirea Domnului Gheorghe Duca. în fruntea Academiei de Științe, în incinta clădirilor subordonate acestei instituții, mirosea peste tot

a mușegai și a rozătoare. Domnia Sa, înzestrat cu calitățile despre care spuneam, a izbutii să transforme edificiul Academiei de Știință, într-un adevărat templu al științei, însă, cu părere de rău, nu are echipa și componenta umană științifică pe măsură, cu excepția doar a unui grup infim de colaboratori.

Ceea ce a realizat Domnul președinte Gheorghe Duca, nu poate să realizeze fiecare. Aceste calități superiorului lor. le au doar persoane distinse. Prin ceea ce a realizat Dumnealui, cât și conceptul științific pe care îl promovează, depășește timpul nostru și realitățile care ne înconjoară. El a avansat cu mult în spațiu și în timp. Este născut pentru a realiza și promova o societate impunătoare la nivel științific regional și interstatal. Pentru comparație, la mâna omului sunt cinci degete și toate ele diferă. Fiecare din acestea are funcția, calitățile și rolul său, fără de care mâna omului nu poate să funcționeze pe deplin. Tot așa și președinții Academia de Științe, fără academicianul Gheorghe Duca, ar înceta să funcționeze la nivelul atins. Cu alte cuvinte, Dânsul s-a dovedit a fi omul potrivit la locul potrivit. Da, el este criticat adesea corect. Însă, un oarecare altul nu ar fi fost capabil să izbutească să obțină sprijin de la autoritățile publice centrale, sprijinul moral, juridic și financiar pentru a realiza ceea ce cu toții cunoaștem. Dânsul are o mare putere de convingere a comunității și oamenilor politici, căci numai el a fost capabil, ca doar într-o lună de zile să fie pus în discuție și aprobat de către Parlament, codul cu privire la știință și inovare, deși această lege conține multe contradicții. Pentru a obține acest sprijin, a înțeles și promovat un management științific, fie chiar inacceptabil de către societate, dar funcțional pentru domeniu pe care îl reprezintă, prin atragerea directă și indirectă în această activitate a reprezentanților administrației publice centrale, municipale și mass-media. Acest concept nu este pe măsura fiecăruia, acest model de activitate nu este descris în manualele de management, nu par-vine din gânduri și idei străine, dar sunt generate de către Domnia Sa.

Unii din preajma Domniei Sale, în legătură cu criticile aduse președintelui Academiei de Științe, speră că prin înlăturarea Dumnealui ar fi capabili să realizeze im alt model și să înlătore aceste deficiențe. Este o greșeală specifică muritorilor de rând. Doar la noi, în Republica Moldova, fiecare se vede președinte de țară, prim-ministru, în cel mai rău caz, primar general al capitalei și dacă este așa, atunci de ce nu ar putea fi și chiar președinte a Academiei de Științe. **Este o utopie.** Pe lângă dorință, trebuie să mai fii înzestrat cu calități date de Bunul Dumnezeu, să profiți de aceste daruri și să fii capabil să ie cultivi și să Ic plasezi pe treaptă superioară. Nu în zadar o vorbă veche spune „Nu fiecare muscă face miere”. Cei de la Academia de Științe trebuie să-l aprecieze la justa valoare pe Domnul Gheorghe Duca, căci el și numai el este omul potrivit pentru Academia de Științe din Republica Moldova.

În rest profitând de ocazie, doresc omagiatului înțelepciune, clarviziune și capacitatea de a genera și crea spre binele comunității științifice din Republica Moldova, Europa și lumea întreagă.